

ΓΙΟΛΑ ΔΑΜΙΑΝΟΥ-
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ασυγχώρητο
ΛΑΘΟΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ασυγχώρητο λάθος**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Γιόλα Δαμιανού-Παπαδοπούλου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κατερίνα Δουρίδα
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχτά

© Γιόλα Δαμιανού-Παπαδοπούλου, 2019
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Marie Carr/Arcangel Images,
Botond Horvath/Shutterstock
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2019

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2848-2
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2849-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfoffi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

© Γιόλα Δαμιανού-Παπαδοπούλου, 2019
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

ΓΙΟΛΑ ΔΑΜΙΑΝΟΥ-
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ασυγχώρητο
ΛΑΘΟΣ

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Για ενηλίκους:

- Μπατούρε*, αυτοέκδοση, 1988
Ο ψίθυρος του δάσους, αυτοέκδοση, 1992
Αφρικανική νύχτα (Ο ψίθυρος του δάσους), Λιβάνης, 1994
Το ταξίδι της καρδιάς μας, Άγκυρα, 1999
Ο Ψίθυρος του δάσους, Άγκυρα, 2001
Το πεπρωμένο μιας ζωής, Άγκυρα, 2003
Πού πας ξυπόλυτη στ' αγκάθια, Πάργα, 2006
Το άλλο μου μισό, Πατάκης, 2008
Κρατήσου απ' τα όνειρά σου, Ωκεανίδα, 2010
Έτσι θέλω να θυμάμαι, Ωκεανίδα, 2011
Αργός Χορός, Διόπτρα, 2013

Για παιδιά:

- Όλου του κόσμου τα παιδιά*, Πατάκης, 2004
Ο γαλάζιος δράκοντας, Εν Τύποις, 2006
Βόλτα με το Φεγγάρι, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, 2007
Η απαγωγή του Γκάπι, Άγκυρα, 2010
The Blue Dragon, Wattle Publishing, 2013
Η εκδίκηση της Ροζάνας, Πάργα, 2015

Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορούν:

- Η ζωή είναι αγάπη*, 2014
Αν ήξερα αλλιώς να σ' αγαπώ, 2016
Ηλέκτρα – Το δάκρυ της Αφρικής, 2017

*Αφιερωμένο στην οικογένειά μου
Αντώνη, Ντέλη, Ρέα και Νικόλ,*

Τις πληροφορίες για τα ιστορικά γεγονότα και το πνεύμα της Μεσοπολεμικής Θεσσαλονίκης τις άντλησα από τα άρθρα: «Θεσσαλονίκη εν θερμώ» (Απόστολος Παναγιωτόπουλος), «Ήταν κάποτε μια πόλη» (Κύα Τζήμου) και «Οι 5 Εβραίοι που ξεγέλασαν τους Ναζί και τον θάνατο» (Βαγγέλης Πλάκας).

Σαν πρόλογος

Είναι εκπληκτικό πώς κάποιες ιστορίες που τυχαίνει να διαβάσεις ή να ακούσεις, παρά το ότι φαίνονται συνηθισμένες και χωρίς ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αφήνουν το στίγμα τους και ένα κομμάτι τους μένει να απασχολεί τη σκέψη σου. Κι εσύ τις επεξεργάζεσαι, προκειμένου να βρεις εκείνο το κάτι που εξήψε την περιέργειά σου· γιατί θέλεις να βγάλεις δικά σου συμπεράσματα.

Για τη γυναίκα που παραστράτησε τη δεκαετία του '30 και κατάφερε να ανέβει τα σκαλοπάτια της υψηλής κοινωνίας, και να γίνει η πιο πολυσυζητημένη γυναίκα στον χώρο της άκουσα στα χρόνια της εφηβείας μου να λέγονται πολλά. Σε μια εποχή που ο κόσμος δεν είχε πολλές πηγές ενημέρωσης αρπαζόταν από κουτσομπολιά που διαδίδονταν από στόμα σε στόμα πιο γρήγορα κι απ' τις εφημερίδες.

Και όπως πάντοτε συμβαίνει, η ιστορία σιγά σιγά βούλιαξε στη λήθη του χρόνου – μετά από δύο δεκαετίες κανείς δε θυμόταν εκείνη τη γυναίκα που παλιότερα άλλοι μιλούσαν με θαυμασμό κι άλλοι με κακεντρέχεια. Μέχρι πρόσφατα, που διάβασα με έκπληξη ένα άρθρο το οποίο αναφερόταν στην πολυτάραχη ζωή της. Το διάβασα από περιέργεια, και με τη ματιά του ενήλικα διαπίστωσα πως η ιστορία της έκρυβε μια γοητεία – η πάλη που έκανε μια ολόκληρη ζωή να ξεορκίσει τη μοίρα και να ζησει το όνειρο και τις φιλοδοξίες της ήταν μοναδική.

Αυτή η πάλη της να πετύχει το ανέφικτο μέσα σε μια άσπλα-

χνη κοινωνία που δε συμπονεί ούτε συγχωρεί με εντυπωσίασε· μου έγινε εμμονή να τρυπώσω στο μυαλό της, να βρω από πού ξεπηδούσε η θέληση και το πείσμα της. Η ζωή να τη χτυπά αλύπητα κι αυτή να πέφτει και να σηκώνεται, να ξαναπέφτει και να ξανασηκώνεται· και κάθε φορά να βάζει στόχους να ανέβει ψηλότερα. Αυτή η γυναίκα ανέβηκε πάνω από το κανονικό και προκαθορισμένο. Μοναδικά της εφόδια: ένα υπερτιμημένο εγώ, η αγάπη για το χρήμα κι ένα παιδικό όνειρο που κρυφόκαιγε στην καρδιά της. Αυτά τα στοιχεία πήρα από την ιστορία κι έπλασα τη δική μου ηρωίδα.

Η δική μου ιστορία είναι βασισμένη σε κάποιες αλήθειες που από μόνες τους δεν ήταν αρκετές για να στηρίξουν ένα μυθιστόρημα. Εξάλλου, οι αληθινές ιστορίες κρύβονται πίσω από μυστικά που μέχρι να βγουν στην επιφάνεια αλλάζουν διάσταση...

Κι επειδή η πορεία της συγγραφής είναι δύσκολη και μοναχική και το μυαλό συχνά παρασύρεται σε δρόμους απροσπέλαστους και δύσβατους, θέλω να ευχαριστήσω τους ανθρώπους που στάθηκαν στο πλευρό μου, σαν φωτεινοί αστέρες καθόρισαν εν πολλοίς την κατευθυντήρια γραμμή και με έκαναν ικανή να τελειώσω αυτό το ταξίδι.

Ευχαριστώ τη δημοσιογράφο Αντιγόνη Δρουσιώτου που με έπεισε να γράψω αυτή την ιστορία. Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στην αγαπημένη Αγγέλα Σωτηρίου, διευθύντρια του εκδοτικού τμήματος των Εκδόσεων Ψυχογιός για την υπομονή και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε. Ευχαριστώ τον άντρα μου Αντώνη, τα παιδιά μου Ντέλη και Ρέα και την εγγονή μου Νικόλ που κατά τη διάρκεια της συγγραφής διάβαζαν τα κείμενα και κάναμε αμέτρητες κι ενδιαφέρουσες συζητήσεις. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στην ομάδα ανάγνωσης (Βούλα Φωτεινοπούλου, Αμαλία Κουβέλα, Ράνια Ασλανίδου, Ελένη Μπατζογιάν-

νη, Αφροδίτη Γερούδη, Γιούλη Τσακάλου), αλλά και σε τόσες άλλες που διαβάζουν τα βιβλία μου με αγάπη – οι κριτικές τους είναι για μένα ευλογία.

Το προηγούμενο μυθιστόρημά μου *Ηλέκτρα, το δάκρυ της Αφρικής* δημιούργησε πολλή ένταση με τον ρεαλισμό και την αυθεντικότητά του. Αυτή τη φορά θα σας ταξιδέψω σε ήπιους τόνους, αντάμα με μια γυναίκα που αγάπησε πολύ τους άντρες, το χρήμα και τη δόξα!

Σας ευχαριστώ
Γιόλα Δαμιανού-Παπαδοπούλου

1

Νέα Υόρκη

1952

Ηταν αργά το απόγευμα όταν η πτήση της Pan American προσγειώθηκε στον Διεθνή Αερολιμένα της Νέας Υόρκης. Η Μαργαρίτα, πιασμένη από το πολύωρο ταξίδι, ακολούθησε το μπουλούκι των επιβατών στον απέραντο χώρο του αεροδρομίου με ένα μούδιασμα στην καρδιά. Σ' αυτή την άγνωστη χώρα ευχόταν να βρει το λιμάνι για να αράξει μέχρι το τέλος της ζωής της. Τακτοποίησε τις αποσκευές στο αμαξίδιο και με αβέβαια βήματα προχώρησε προς την έξοδο.

Ένα ουράνιο τόξο άπλωνε αισιόδοξα χρώματα στον ουρανό και η φύση, ξεπλυμένη και φωσφορίζουσα, άφηνε τις ηλιαχτίδες να τη χαϊδεύουν. Καλός οиωνός σκέφτηκε. Σε λίγα λεπτά θ' άκουγε τον Ζακ να τη φωνάζει. Το αλλοπρόσαλλο πλήθος γύρω της σπρωχνόταν και φωνασκούσε· άλλοι έψαχναν για ταξί, άλλοι έπεφταν σε αγκαλιές αγαπημένων που ήρθαν να τους προϋπαντήσουν. Άνθρωποι τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους, από χώρες που δε γνώριζε. Αυτή η διαφορετικότητα είναι η γοητεία αυτής της χώρας που κάνει τον κόσμο να θέλει να την εξερευνήσει. Τώρα θα ήταν κι αυτή μέρος αυτής της διαφορετικότητας, «μία μετανάστρια» που ήρθε να ζήσει στη χώρα του άντρα της.

Ο Ζακ αργούσε να φανεί. Πόσο ήθελε να έκαναν μαζί αυτό το πρώτο της ταξίδι... Όμως φάνηκε άτυχη. Τους καθυστέρησε η γραφειοκρατία μέχρι να βγει νέο διαβατήριό με το όνομα Μάργκαρετ Πάουελ.

«Μην ανησυχείς, αγαπημένη μου Μάργκαρετ, όλα θα ετοιμαστούν γρήγορα. Το πολύ σε δυο βδομάδες θα σε περιμένω στο αεροδρόμιο της Νέας Υόρκης», της υποσχέθηκε όταν την αποχαιρετούσε.

Τώρα, πουθενά δεν τον εντόπιζε. Όμως δεν ανησύχησε – ήξερε πως ήταν συνεπής στις υποσχέσεις του. Μέσα της ένιωθε λαχτάρα και αδημονία να πέσει στην αγκαλιά του. Όχι τόσο γιατί τον αποθύμησε, αλλά γιατί ήθελε να τον γνωρίσει μέσα στον δικό του χώρο, να ολοκληρώσει το πορτρέτο της προσωπικότητάς του. Στις διακοπές, οι άνθρωποι συμπεριφέρονται αλλιώς...

Παρασυρμένη από τις σκέψεις της άργησε να συνειδητοποιήσει πόσο γρήγορα ο κόσμος αραιώσε και ο Ζακ δε βρισκόταν εκεί... Κι όταν το τοπίο άδειασε εντελώς και μια παγωμένη σιωπή απλώθηκε γύρω, πρόσεξε τον έγχρωμο άντρα που κρατούσε στο χέρι ένα πλακάτ με το όνομά της. *Πού ήταν ο Ζακ;* Ένα κακό προαίσθημα έσφιξε την καρδιά της. Διέσχισε με γρήγορα βήματα τη μικρή απόσταση και χωρίς να χαιρετήσει ρώτησε: «Πού είναι ο κύριος Πάουελ;»

«Η κυρία Πάουελ;»

«Ναι, εγώ είμαι.»

«Κυρία, ήταν αδύνατον να έρθει ο ίδιος και έστειλε εμένα να σας συνοδέψω στο ξενοδοχείο σας.»

Στο ξενοδοχείο! Πώς τόλμησε να την κουβαλήσει στην άλλη άκρη της γης και να την παρατήρει σ' ένα αεροδρόμιο; Δεν έβρισκε κανένα δικαιολογητικό. Πληγώθηκε η γυναικεία της αξιοπρέπεια. Αυτή τον ήθελε εκεί, να την καρτερά γεμάτος προσμονή και να τη σφίξει στην αγκαλιά του. Πού πήγε η αγάπη του; Κρύος ιδρώτας την έλουσε. Ποτέ δεν επέτρεψε σε κανέ-

ναν άντρα να την παρατήσει. Πίκρα και ντροπή ήταν τα πρώτα συναισθήματα που την έπνιξαν.

Ο σοφέρ έσπρωξε το αμαξίδιο με τις αποσκευές της έξω από το κτίριο και περπάτησαν πλάι πλάι μέχρι την αστραφτερή λιμουζίνα που περίμενε.

Το αεράκι φύσηξε ανακουφιστικό στα φλογισμένα της μάγουλα. Όμως το ανεξήγητο «γιατί» που έγδερνε την καρδιά της δεν μπορούσε κανείς να το ξεδιαλύνει.

Ο σοφέρ τής άνοιξε με ευγένεια την πόρτα. Αυτό που την πείραξε πιο πολύ και άναψε τα λαμπάκια της αμφιβολίας ήταν το ξενοδοχείο. Ποιος άντρας παραλαμβάνει τη γυναίκα του στην πόλη του και τη στέλνει σε ξενοδοχείο; Και τώρα, αυτή, η Μαργαρίτα, που όλα τα ζυγίζει και τα μελετά, πώς βρέθηκε μέσα σε μια λιμουζίνα να την οδηγεί ένας ξένος σε άγνωστη κατεύθυνση; Πώς άφησε τα γεγονότα να την καθοδηγούν κι αυτή έμεινε άβουλη; Καθισμένη στο πίσω κάθισμα το μυαλό της έκανε διάφορους συνειρμούς να βρει μια άκρη. Τόσο λίγο την υπολογίζει ο Ζακ, που δε θεώρησε προτεραιότητά του να έρθει στο αεροδρόμιο να την προϋπαντήσει;

«Μήπως ξέρεις πού βρίσκεται ο κύριος Πάουελ;» ρώτησε τον σοφέρ.

«Κυρία, πλάι στο κάθισμά σας μαζί με τα περιοδικά και τις εφημερίδες θα βρείτε ένα γράμμα. Εύχομαι να σας λύσει όλες τις απορίες».

Η Μαργαρίτα, ανυπόμονη να λύσει το μυστήριο, έσκισε άτσαλα τον φάκελο κι άρχισε να διαβάξει. Με την πρώτη ματιά διαπίστωσε πως το γράμμα δεν ήταν από τον Ζακ, αλλά από κάποιον δικηγόρο. Ένας κρύος ιδρώτας την έλουσε που έκανε το σώμα της να τρέμει.

«Αγαπητή κυρία Πάουελ,

Καλωσήρθατε στη Νέα Υόρκη. Εύχομαι να είχατε ευχάρι-

στο και άνετο ταξίδι και να μη δυσκολευτήκατε να εντοπίσετε τον άνθρωπό μας στο αεροδρόμιο.

Είμαι δικηγόρος και πολύ καλός φίλος του συζύγου σας, γι' αυτό θα φροντίσω να σας εξυπηρετήσω όσο καλύτερα μπορώ. Σοβαροί λόγοι που δεν μπορώ να εκφράσω μέσα από αυτή την επιστολή εμπόδισαν τον Ζακ να σας παραλάβει από το αεροδρόμιο. Γι' αυτό, με δική μου πρωτοβουλία, σας έκλεισα μια σουίτα στο ξενοδοχείο Πλάζα. Αύριο στις 11:00 π.μ. θα στείλω τον σοφέρ να σας φέρει στο γραφείο μου για να κουβεντιάσουμε όσα προέκυψαν τις τελευταίες δύο εβδομάδες.

Εύχομαι καλή ξεκούραση.

Με θερμούς χαιρετισμούς,
Νέλσον Άιβερι»

Το γράμμα, αντί να ξεκαθαρίσει την κατάσταση, την μπερδεύει ακόμα πιο πολύ. Τίποτα δεν της φαινόταν φυσιολογικό. Γιατί δεν έγραψε ο Ζακ την επιστολή; Και γιατί ο δικηγόρος δε δικαιολόγησε την απουσία του; Τι είχε συμβεί τις τελευταίες εβδομάδες; Όταν ήταν στη Θεσσαλονίκη, ο Ζακ της τηλεφωνούσε σχεδόν κάθε βράδυ... Τι να 'ταν εκείνο το τραγικό που δεν μπορούσε να ειπωθεί μέσα από ένα γράμμα; Ένα κακό προαίσθημα έσπερνε σιγά σιγά τον πανικό και παρέλυε τα μέλη της. Οι πολλές άγρυπνες ώρες την έκαναν να παραλογίζεται. Μήπως όλα αυτά που έζησε ήταν ένα παραμύθι; Μήπως η γνωριμία της με τον Ζακ, ο γάμος της και το ταξίδι στη Νέα Υόρκη ήταν μια ψευδαίσθηση; Αυτό θα πει πως είναι παρανοϊκή. Τελικά, εκείνη η αγωνία και το κακό προαίσθημα που είχε γι' αυτό το ταξίδι έβγαιναν αληθινά.

Το ξενοδοχείο Πλάζα στην 5η Λεωφόρο τής φάνηκε φαντασμαγορικό. Το είχε δει σε φωτογραφίες, αλλά ποτέ δε φαντάστηκε

πως μια μέρα θα το επισκεπτόταν. Ο εσωτερικός διάκοσμος με τον τεράστιο πολυέλαιο στον χώρο υποδοχής, τα τεράστια βάζα, περίτεχνα στολισμένα με εξωτικά λουλούδια, σκέπασαν για λίγο τις κακές σκέψεις. Στη ρεσεψιόν ο υπάλληλος τσακίστηκε να την εξυπηρετήσει. Σε κάποια άλλη περίπτωση θα ένιωθε πολύ γοητευμένη και θα το απολάμβανε. Αλλά τα μυστήρια γεγονότα που την πρόλαβαν δεν της επέτρεπαν να ζήσει τη χαρά.

Ακολούθησε σκυθρωπή στον 15ο όροφο τον πόρτερ, ο οποίος αφού άνοιξε τη γαλάζια σουίτα έκανε στο πλάι για να την αφήσει να περάσει. Προχώρησε λίγα βήματα και στάθηκε αμήχανη να κοιτάει την απρόσμενη πολυτέλεια του χώρου, κάτι που πολλαπλασίαζε τις αμφιβολίες της. Μόλις που πρόσεχε τον υπάλληλο όταν την ενημέρωνε σχετικά με τον φωτισμό και την ώρα του προγεύματος. Του έδωσε μηχανικά ένα φιλοδώρημα κι έκλεισε πίσω του την πόρτα. Ήθελε να μείνει μόνη, να συγκεντρωθεί στις χαώδεις σκέψεις της. Τι κρυβόταν πίσω απ' όλα αυτά; Τόση πολυτέλεια; Ποτέ δε φαντάστηκε πως υπάρχουν άνθρωποι που ζουν σε τόση χλιδή. Κι από πού κι ως πού; Ο Ζακ δεν της έδειξε πως είναι άμπλουτος. Ήταν γενναιόδωρος και της έκανε συχνά δώρα, που όμως δεν δικαιολογούσαν αυτή την υποδοχή. Περιεργάστηκε για λίγο τον χώρο του σαλονιού με τους ανάλαφρους καναπέδες και τους πίνακες, αλλά την προσοχή της τράβηξε το καλογουαλισμένο τραπέζι από μασίφ που το στόλιζε μια υπέροχη ανθοδέσμη από κόκκινα τριαντάφυλλα. *Είναι θλιβερό να σε εγκαταλείπουν και μετά να σε ραίνουν με ροδοπέταλα*, σκέφτηκε. Και η πικρή υποψία πως μπορεί και να μετάνιωσε που την παντρεύτηκε, ή να μη βγήκε το διαζύγιο του προηγούμενου γάμου του και να κρύβεται, την άφησε σκυθρωπή και μετέωρη.

Πείσμωσε. Δε θα άφηνε να την περιγελούν. Την επομένη το πρωί, όταν θα πήγαινε στο γραφείο του δικηγόρου, θα ξεκαθάριζε το τοπίο. Και με αποφασιστικό βήμα πλησίασε την ανθοδέσμη· δεν είχε αποστολέα, αλλά πλάι της βρισκόταν ένα κου-

τάκι από του *Tiffany*. Με νευρικές κινήσεις άνοιξε τη δερμάτινη κασετίνα και μέσα άστραψε ένα διαμαντένιο κολιέ· από κάτω μια λευκή κάρτα έγραφε:

Καλωσήρθες, αγαπημένη Μάργκαρετ, στη ζωή μου.

Δικός σου πάντα, Ζακ.

Τι παιχνίδια παίζεις Ζακ; Γιατί πάντα καταφέρνεις να αφήνεις τόσο μυστήριο και υποψίες γύρω σου; Εγώ που περίμενα πως απόψε θα κοιμηθώ στην αγκαλιά σου...

Η προσμονή και το ταξίδι στράγγιζαν τις αντοχές και το κουράγιο της· το κεφάλι της ήταν βαρύ απ' τις σκέψεις. Πέρασε στο άλλο δωμάτιο, όπου ένα τεράστιο κρεβάτι με γαλάζια σκεπάσματα της υποσχόταν όνειρα γλυκά. Μόνο που τα δικά της όνειρα θα είχαν δράκους να την κατασπαράζουν. Πέταξε τα τσαλακωμένα από το ταξίδι ρούχα της στο πάτωμα, γέμισε το ποτήρι σαμπάνια και περπάτησε γυμνή μέχρι το μπάνιο. Ένα καινούργιο ξάφνιασμα την περίμενε. Μια τεράστια μπανιέρα με χρυσές βρύσες ήταν γεμάτη ζεστό αρωματισμένο νερό και γύρω δεκάδες αναμμένα κεριά έλουζαν με άρωμα και ζεστασιά την ατμόσφαιρα. *Πώς ήξεραν τι ώρα θα έφτανε; Μήπως ο Ζακ βρισκόταν κάπου εκεί τριγύρω και ετοίμασε το σκηνικό για να την εντυπωσιάσει;* Ξάπλωσε με ανακούφιση στο νερό. Το κουρασμένο της σώμα άρχισε σιγά σιγά να χαλαρώνει κι αποκοιμήθηκε. Την ξύπνησε η αίσθηση του παγωμένου νερού – ούτε που κατάλαβε πόση ώρα είχε περάσει. Βγήκε από την μπανιέρα, στέγνωσε βιαστικά το κορμί της με την αρωματισμένη πετσέτα και πλάγιασε γυμνή στο κρεβάτι.

Μια αμυδρή ελπίδα πως ο Ζακ μπορεί και να ερχόταν μέσα στη νύχτα να ξαπλώσει πλάι της την κρατούσε σε εγρήγορση. Το σώμα της κάτω απ' τα μεταξωτά σεντόνια αποζητούσε το δικό του. Λαχταρούσε να ακούσει τη φωνή του, ήταν σίγουρη πως

αν βρισκόταν κοντά θα της έλεγε: «Μην ξαφνιάζεσαι, ντράλινγκ, που είναι όλα τέλεια. Thing big, you are in America!» Οι σκέψεις της, τότε γλυκές, άλλοτε θυμωμένες, προσπαθούσαν να εξιχνιάσουν το μυστήριο. Όλη αυτή η πολυτέλεια από πού ξεφύτρωσε; Ήταν ο Ζακ τόσο πλούσιος; Δε της είχε δώσει αφορμή να το καταλάβει. Όσο και να 'θελε να μείνει ξύπνια να περιμένει το χάδι του, την πρόδωσε η εξάντληση κι αποκοιμήθηκε.

Όσο αισιόδοξες ήταν οι σκέψεις της το βράδυ, άλλο τόσο απαισιόδοξες ήταν όταν ξύπνησε το άλλο πρωί. Έβραζε από θυμό. Στάθηκε πίσω από την τραβηγμένη κουρτίνα κι έμεινε να κοιτάει από ψηλά τα καταστήματα της 5ης λεωφόρου – *Tiffany, Louis Vuitton, Cartier*– με τις φωτεινές επιγραφές βυθισμένες στην πρωινή καταχνιά. Ο δρόμος ήταν έρημος – στις 7:00 ήταν ακόμα πολύ νωρίς για το Μανχάταν, περιοχή ευμάρειας και εύκολης ζωής. Μέσα της ενδομύχως ήξερε πως δεν είναι όλες οι περιοχές της Νέας Υόρκης ίδιες. Όμως αυτή την περιοχή της ήταν γραφτό να γνωρίσει. Και ήταν ευγνώμων. Δεν υπήρχε καμιά σύγκριση με την Ελλάδα της φτώχειας που άφησε πίσω της. Αλλά σ' ένα πράγμα η Ελλάδα υπερτερούσε: στον απέραντο γαλανό ουρανό της. Εδώ έβλεπε μονάχα ένα μικρό κομμάτι ουρανού ανάμεσα στους ουρανοξύστες.

Στις 11:00 ακριβώς ο σοφέρ την περίμενε στην είσοδο του ξενοδοχείου με την πόρτα της λιμουζίνας ανοιχτή. Παρ' όλη την αγωνία που την έζωνε για το τι θα της έλεγε ο δικηγόρος, μέσα της κρυφόκαιε μια μικρή ελπίδα πως ο Ζακ της επιφύλασσε κάποια μεγάλη έκπληξη· γι' αυτό και ο Νέλσον Άιβερι δεν μπόρεσε να αποκαλύψει περισσότερα στην επιστολή. Ποτέ δεν την ένοιαζε το μέλλον, ούτε κοιτούσε ποτέ το παρελθόν· την προσοχή της κέντριζε μονάχα το παρόν, γιατί η ζωή τη δίδαξε πως η ευτυχία κρατάει μονάχα στιγμές. Κι αυτή ήθελε σήμερα, εκεί, στο γραφείο του δικηγόρου, να ζήσει μια ευτυχισμένη στιγμή. Να συναντήσει τον Ζακ!

Ο σοφέρ σταμάτησε σ' έναν υπόγειο χώρο στάθμευσης και της άνοιξε την πόρτα.

«Κυρία Πάουελ, θα σας συνοδέψω μέχρι το γραφείο του κυρίου Άιβερι», είπε και της έτεινε το χέρι.

Στο γραφείο του μεγαλοδικηγόρου μπήκε με τον αέρα έμπειρης γυναίκας που τίποτα δεν την εκπλήσσει ούτε την πτοεί. Ήταν υπέρκομψη και εντυπωσιακή μέσα στο εκρού κοστούμι της και την γκρίζα γούνα βιζόν ριγμένη στους ώμους. Ήταν το είδος γυναίκας που η παρουσία της δε μένει απαρατήρητη. Ο Νεοϋορκέζος δικηγόρος μόλις έκανε την εμφάνισή της έτρεξε στην πόρτα να την υποδεχτεί.

«Κυρία Πάουελ, καλωσορίσατε! Παρακαλώ, περάστε».

«Ευχαριστώ».

«Τώρα καταλαβαίνω γιατί γοητέψατε σε τέτοιο βαθμό τον φίλο μου».

«Καλοσύνη σας».

Την παραξένεψαν οι τόσες χαιρετούρες και η εγκαρδιότητα, αλλά την κολάκευαν κιάλας – πού και πού της άρεσε να διαπιστώνει την επιρροή που ασκούσε η ομορφιά της στο αντρικό φύλο. Τον ακολούθησε στο μικρό σαλονάκι του γραφείου του όπου ήταν σχεδόν σίγουρη πως θα συναντούσε τον Ζακ. Όμως, δεν ήταν εκεί.

«Πού είναι ο Ζακ;» μπήκε στην αντεπίθεση.

«Θα τα πούμε όλα με τη σειρά, μην ανησυχείς, Μάργκαρετ. Άσε με πρώτα να θαυμάσω αυτή την υπέρλαμπρη ομορφιά βγαλμένη μέσα απ' τις αρχαίες θεές της πατρίδας σου».

«Προς Θεού, Νέλσον, θα μου πει κάποιος πού βρίσκεται ο άντρας μου; Δεν αντέχω άλλο αυτή τη μυστικοπάθεια».

«Για ένα να είσαι σίγουρη: ο άντρας σου σε αγάπησε και θα σε αγαπά πάντα!»

«Και τι να κάνω την αγάπη του όταν δεν είναι εδώ να μου τη δείξει;»

«Να σου βάλω ένα ποτό πρώτα, ή προτιμάς καφέ;»
«Καφέ, παρακαλώ».

«Ο Ζακ τρεις μέρες μετά την άφιξή του στη Νέα Υόρκη ένωσε πάλι αδιαθεσία. Οι γιατροί διέγνωσαν τρία αλληπάλληλα εγκεφαλικά και κρίθηκε απαραίτητη η παραμονή του στο νοσοκομείο».

Η Μαργαρίτα σαν ελατήριο πετάχτηκε από το κάθισμα· πήρε τη τσάντα της και ήταν έτοιμη να φύγει.

«Γιατί δε με ειδοποιήσατε να έρθω νωρίτερα; Σε ποιο νοσοκομείο βρίσκεται;» ρώτησε αυστηρά.

«Κάθισε κάτω, Μάργκαρετ, και ηρέμησε».

«Πώς να ηρεμήσω; Με άφησες όλο το βράδυ να βασανίζομαι για τον λόγο που δεν ήρθε ο Ζακ, και τώρα μου λες ότι είσαι στο νοσοκομείο;»

«Γιατί, αγαπητή μου Μάργκαρετ, ο Ζακ υπέκυψε στο μοιραίο χθες, την ώρα που εσύ ταξίδευες. Λυπάμαι πολύ. Αυτό είναι πολύ άδικο, αλλά θεώρησα πως ήταν προτιμότερο να συνέλθεις πρώτα από το ταξίδι σου».

«Υπέκυψε στο μοιραίο!» Αδύνατον! Ήταν πολύ τραβηγμένο. Ο νους της αρνείται να το πιστέψει. Ξεπερνούσε κάθε λογική. Ο Ζακ της τηλεφώνησε λίγο πριν μπει στο αεροπλάνο. Η ανθοδέσμη που την περίμενε στη σουίτα ήταν ολόφρεσκη και μοσχομύριζε. Η υποψία πως ο Ζακ μετάνιωσε για τον γάμο τους και έστησε ένα άσχημο παιγνίδι για να την ξεφορτωθεί φούντωσε ξανά στο μυαλό της.

«Λες ψέματα! Είναι αδύνατον να πέθανε ο Ζακ. Μου τηλεφώνησε λίγες ώρες πριν μπω στο αεροπλάνο. Στη σουίτα του ξενοδοχείου τα υπέροχα τριαντάφυλλα που μου έστειλε είναι ολόφρεσκα και τα κεριά στο μπάνιο μου αναμμένα. Δεν ξέρω τι παιχνίδια παίζει. Να του πεις να πάψει να κρύβεται και να έρθει να με βρει στο ξενοδοχείο να εξηγηθεί σαν άντρας! Αυτό δε θα το αφήσω να περάσει έτσι!»

2

Μαργαρίτα

1932

Γεννήθηκα τον Απρίλη του 1924 σ' ένα μικρό χωριό των Σερρών σκαρφαλωμένο στο όρος Παγγαίο. Εκεί που οξιές και αιωνόβια πλατάνια ορθώνουν το ανάστημά τους ως τον ουρανό. Μαργαρίτες και κυκλάμινα ανθίζουν στις ξερολιθιές κι ανάμεσά τους κελαρύζουν δροσερά ρυάκια. Και πέρα απλώνεται η θάλασσα γαλανή κι απέραντη.

Θυμάμαι, όταν τα αδέρφια μου και η μάνα μας έλειπαν στις δουλειές τους, εμένα μ' άφηναν μόνη στο σπίτι. Μικρό παιδί κοιτούσα τις όμορφες πεταλούδες που πετούσαν στους κάμπους κι έτρεχα με τα μικρά μου ποδαράκια ξυπόλυτη μέχρι την κορφή του βράχου να τις φτάσω. Από κει αγνάντευα το πέλαγος. Στη φαντασία μου έσμιγαν οι μυρωδιές του κάμπου με την αλμύρα της θάλασσας και γέμιζε ο ουρανός πουλιά. Εκεί ψηλά έμαθα να ονειρεύομαι. Τα νοερά ταξίδια μου ακολουθούσαν τις βάρκες που σήκωναν άσπρο πανί και χάνονταν στο πέλαγος. Αυτός ήταν όλος κι όλος ο κόσμος που γνώρισα. Αυτές ήταν και οι μόνες ομορφιές απ' εκείνες τις μέρες που έμειναν χαραγμένες στη μνήμη μου. Όλα τα άλλα ήταν γκριζα, πικρά και άχαρα.

Ήμουν το μικρότερο από εφτά αδέρφια – όλοι σκόρπιοι στις

δουλειές. Μονάχα η Ερατώ με φρόντιζε, που ήταν πιο μεγάλη από μένα. Αυτή με νανούριζε, με τάιζε και σκούπιζε τα δάκρυά μου. Κάποιες φορές μ' έπαιρνε μαζί της στα χωράφια που δούλευε, κι εγώ χαιρόμουν που άκουγα τις κοπελιές να τραγουδάνε. Ο Βασιλάκης μας, δυο χρόνια μεγαλύτερος από την Ερατώ, είχε καρδιά παιδιού. Όταν γύριζε απ' τη δουλειά φώναζε απ' το στενό «Μαργαρίτα, πού κρύβεσαι;» κι εγώ στόλιζα τα μαλλιά μου με μαργαρίτες του αγρού κι αυτός καμωνόταν πως δε με αναγνώριζε, ενώ εγώ όλο νάζι έλεγα: «Εγώ είμαι, καλέ!» Και ο καλός μου Βασιλάκης με σήκωνε στα στιβαρά του χέρια και κούρνιαζε στην αγκαλιά του. Μια μέρα τον χάσαμε – έφυγε μακριά με τα βαπόρια... Τα πιο μεγάλα αδέρφια μου είχαν στο κεφάλι τους πολλές σκοτούρες –άλλα παντρεύτηκαν, άλλα δούλευαν μακριά– και δεν τα βλέπαμε συχνά. Γίναμε σκορποχώρι!

Η μάνα τη μέρα ήταν εργάτρια στα χωράφια και τη νύχτα ξενόπλενε. Μεροδούλι μεροφάι. Τα χέρια της ήταν γεμάτα ρόζους· ρόζους είχε και στην καρδιά της. Ποτέ δε χαμογελούσε, μόνο δούλευε σιωπηλή και συνοφρυωμένη. Παιδάκι, όταν ήθελα μια αγκαλιά, πήγαινα πλάι της και της τραβούσα το φουστάνι εκεί που ξενόπλενε. «Πήγαινε στην Ερατώ», μου έλεγε και γυρνούσε πάλι στη σκάφη. Ένα κάρο ευθύνες στέγνωσαν την ψυχή της, κι εγώ, ένα μικρούλι μωρό, πού να καταλάβω; Η Ερατώ έβλεπε στα μάτια μου το παράπονο και με έπαιρνε αγκαλιά, παίζαμε για λίγο και με έβαζε στο κρεβάτι μου. Από τοσοδά πιτσιρίκι μού έλειπε η αγάπη. Καθόμουν στους αγρούς και μαδούσα μαργαρίτες, «μ' αγαπά δε μ' αγαπά» – δεν έλεγα όλα τα λόγια, γιατί βιαζόμουν να πάρω απάντηση αν μ' αγαπά η μαμά μου. Ποτέ δεν έμαθα αν και τα αδέρφια μου μεγάλωσαν στερημένα από αγάπη...

Απ' το σπίτι μας έλειπε η χαρά και το γέλιο. Ακόμα κι όταν σπάνια ανταμώναμε όλοι μαζί, πάλι το σπίτι ήταν σιωπηλό· μονάχα κάποιες κουβέντες θυμάμαι που έβγαιναν απ' τα στόματα των μεγάλων σιγανά. Μέσα απ' τους ψιθύρους ξεχώριζα τη λέ-

ξη «πατέρας». «Και που πήγε στη διαδήλωση τι κατάλαβε; Έφερε ποτέ στο σπίτι τροφή; Τα παιδιά του τα νοιάστηκε κανείς;» ξεφυσούσε η μάνα. Αλλά εγώ τίποτα δεν κατάλαβα. Η λέξη «πατέρας» ηχούσε παράξενα στην παιδική ψυχή μου, γιατί πίστευα πως πρέπει να τη λες ψιθυριστά. Το ψιθύριζα στους αγρούς και στις ρεματιές και το διαλαλούσε ο άνεμος μέσα στο βουητό του. Ήταν η πιο παράξενη λέξη απ' όλες.

Τον πατέρα μου δεν τον θυμόμουν. Ούτε και με στενοχωρούσε που έλειπε – οι ψίθυροι που άκουγα δε μου έδιναν κάποια εικόνα του για να τον σκέφτομαι. Αλλά γιατί να μου λείπει; Αφού και αυτοί που ήταν παρόντες πάλι έλειπαν, και ήταν σαν να μην υπήρχαν.

Μόνο σαν μεγάλωσα και πήγα στο σχολείο κατάλαβα πως η δυστυχία δεν κατοικούσε μόνο στο δικό μας σπίτι. Η δασκάλα προσπαθούσε να δώσει υποκατάστατα αγάπης στα στερημένα παιδικά μας χρόνια. Με απλά λόγια μάς εξηγούσε τη θλιβερή κατάσταση της πατρίδας μας, που ήταν η αιτία της στερημένης ζωής μας. Μας μιλούσε για την πολιτική και οικονομική κρίση που μαστίζε την Ελλάδα, τον εθνικό διχασμό, και την κατάργηση της βασιλείας.

«Κυρία, τι είναι δικτατορία;»

Πώς να μας το εξηγήσει η δασκάλα χωρίς παραδείγματα;

«Η δικτατορία του Μεταξά είναι που έφερε τη δυστυχία στα σπίτια σας», τολμούσε κι έλεγε με κατεβασμένη τη φωνή. «Επιβάλλει στον λαό να ακολουθήσει αντιλήψεις πέρα από τη θέλησή του κι αυτό φέρνει διχασμό, προκαλεί δυστυχία. Πολλούς ανθρώπους τούς κλείνουν στα μπουντρούμια».

Εμείς ακούγαμε. Τι ξέραμε από οικονομική κρίση; Μονάχα ο φόβος τρύπωνε στις καρδιές μας. Βλέπαμε τους μεγάλους που μιλούσαν για ξεσηκωμούς, που έβγαιναν στους δρόμους να διεκδικήσουν τα δίκια τους. Στις διαδηλώσεις γίνονταν συμπλοκές ανάμεσα στους διαδηλωτές και τα όργανα του κράτους. Αφού

έτρωγαν κάμποσο ξύλο όσοι διαμαρτύρονταν, τους έστελναν στις φυλακές ή εξορία.

Έτσι κατάλαβα γιατί έλειπε και ο δικός μου πατέρας από το σπίτι. Τον συνέλαβαν σε μια διαδήλωση και τον έστειλαν εξορία. Ούτε που πρόλαβα να τον γνωρίσω. Μετά ακολούθησε και ο μεγάλος μου αδερφός.

Ήταν που ήταν στερημένο το ψωμί, μετά απ' αυτό η φτώχεια έγινε ρουφήχτρα και στράγγιξε την ψυχή μας. Η μάνα μπαινόβγαινε στο σπίτι βλοσυρή – το βλέμμα της είχε μια παγωνιά, έμοιαζε άψυχο, και τα λόγια της ήταν στυφά σαν άγουρα σταφύλια. Δε θυμάμαι έναν τρυφερό της λόγο. Πού καιρός για αγκαλιές, αφού είχε τόσες έγνοιες...

Την πρώτη μέρα στο σχολείο πήγα ξυπόλυτη, μ' ένα φουστάνι μπαλωμένο, αποφόρι απ' τα μεγαλύτερα κορίτσια. Κι έτσι ξυπόλυτη περπατούσα μέχρι τα οχτώ μου. Η Ερατώ έπαψε πια να με νταντεύει. Στο σπίτι ούτε που πρόσεχαν αν υπάρχω. Μετά το σχολείο περιφερόμουν στους κάμπους μονάχη, σαν το κυκλάμινο που βλασταίνει έξω από την πόρτα μας. Κανείς δεν το σκαλίζει ούτε το ποτίζει· το νοιάζεται μονάχα ο Θεός.

Μια μέρα, εκεί που επέστρεφα από το σχολείο ένας ξένος, περαστικός, με κοίταξε και είπε: «Τι όμορφο κορίτσι είσαι εσύ! Μοιάζεις με φωτεινή ηλιαχτίδα που ξεπροβάλλει μέσα από μαύρο σύννεφο». Εγώ τον κοίταξα λίγο τρομαγμένη – ποτέ κανείς δε μου μίλησε, ποτέ δεν άκουσα καλό λόγο από κανέναν. Κάτι ζέστανε την καρδιά μου. Ήταν σαν εκείνη η ηλιαχτίδα ν' άφησε ένα φιλί στο μάγουλό μου. Έτρεξα στο σπίτι. Ψηλά στον τοίχο κρεμόταν από ένα καρφί ο μοναδικός καθρέφτης, γαμήλιο δώρο του πατέρα στη μάνα μου. Τράβηξα ένα σκαμνί κι ανέβηκα επάνω. Κοίταξα το είδωλό μου. Περιεργάστηκα το σχήμα του προσώπου μου, το χρώμα των ματιών μου... σαν να με έβλεπα

πρώτη φορά. Τα μαλλιά μου απ' τον άνεμο είχαν φουντώσει και οι μπούκλες έπεφταν σαν χείμαρρος στους ώμους μου. Έχω μάτια μελισσιά, καμαρωτά φρύδια, χείλη που πάντα χαμογελούν, κι ας μην έχω χαρά. Ήμουν όμορφη! Το διαπίστωσα, και το πίστεψα με όλη τη δύναμη της ψυχής μου. Από εκείνη τη μέρα κάθε φορά που άκουγα κάποιον να λέει κακό λόγο για τα κουρέλια μου ανέβαινα στο σκαμνί και κοιτούσα το ειδωλό μου και έλεγα δυνατά: «Είμαι όμορφη!» Και ήξερα πως μια μέρα θα έρθει η νεράιδα να με ντύσει στα μεταξωτά και να με πάει μακριά.

Ήμουν στα οχτώ όταν επέστρεψε ο πατέρας από την εξορία. Τσακισμένο καράβι από τις κακουχίες. Γύρισε άλλος άνθρωπος. Αυτό δεν το είπα εγώ, αφού δεν τον γνώριζα. Το είπαν τα αδέρφια και η μάνα μου. Όλα του έφταιγαν: η κυβέρνηση, τα κόμματα, η φτώχεια, η μάνα που δεν τα έφερνε βόλτα με τόσα μεροκάματα... Μεθούσε και τη χτυπούσε. Εγώ τον φοβόμουν και κρυβόμουν στην αυλή σαν άκουγα τις φωνές του.

Τότε ήταν που η δόλια η μάνα αποφάσισε να σταματήσω το σχολείο. «Αρκετά γράμματα έμαθες. Άντε να δουλέψεις, να φέρεις ένα κομμάτι ψωμί στο σπίτι». Αποφάσισαν να με στείλουν στην πόλη να δουλέψω δούλα για να παίρνω πολλά λεφτά. Έσκυψα το κεφάλι κι έκανα αυτό που μου ζήτησαν. Νομίζω πως δεν ένιωσα ούτε χαρά ούτε λύπη. Μονάχα προσμονή. Στην παιδική μου αντίληψη μακριά από το χωριό υπήρχε ένας όμορφος κόσμος που έπρεπε να τον γνωρίσω. *Χαρά, αγάπη, ξεγνοιασιά* ήταν λέξεις που δεν ήξερα τη σημασία τους.

Ένας αδερφός μου εργαζόταν στη Θεσσαλονίκη. Εκείνος ρώτησε κι έμαθε για κάποιον μεγαλέμπορα Εβραίο που έψαχνε να βρει υπηρέτρια.

«Τυχερή, θα πας στη Θεσσαλονίκη!» είπε η Ερατώ.

Μέχρι τότε δεν είχα βγει απ' τα σύνορα του χωριού μου. Με έντυσαν –μου φόρεσαν και παπούτσια για πρώτη φορά!– και με συνόδεψε η Ερατώ στην καινούργια μου ζωή. Εκείνο το πρωί η

μάνα, πριν φύγει για τα χωράφια, κοντοστάθηκε στην πόρτα και είπε: «Να έχεις τα μυαλά στον τόπο τους να μη σε διώξουν». Κι έφυγε. Εκείνη την ώρα πόσο λαχταρούσα την αγκαλιά της και το φιλί της... Έκανα να τρέξω πίσω της, μα η Ερατώ μου κράτησε το χέρι. Έτσι στεγνός, χωρίς αγκαλιές, χωρίς γλυκό λόγο ήταν ο αποχωρισμός από τους δικούς μου όταν έφυγα από το χωριό μου.

Δεν είχε καλά καλά ξεπροβάλει ο ήλιος όταν μπήκαμε στο λεωφορείο. Εκείνο το πρωί η καρδιά μου χτυπούσε αλλιώς. Πρώτη φορά έμπαινα σε λεωφορείο κι όλα μου φαίνονταν διαφορετικά, ακόμα και οι κάμποι που τόσο καλά τους γνώριζα. Όσο ξεμακραίναμε, κοιτούσα τον βράχο πίσω μας που κρατούσε τις λίγες παιδικές χαρές μου και ρουφούσα απ' το ανοιχτό παράθυρο τις μυρωδιές του κάμπου, να έχω κάτι δικό μου στον ξένο τόπο. Το λεωφορείο έγερνε και αγκομαχούσε στις ανηφοριές μέσα σε κατσικόδρομους. Σκεφτόμουν κι εκείνο το σπίτι το άγνωστο και τον Εβραίο επιχειρηματία, και το στομάχι μου δενόταν κόμπος. Μια έκλεινα τα μάτια, μια τα άνοιγα και μέσα στη σκοτοδίνη του μυαλού μου κοιτούσα τα βουνά γύρω μου που άλλαζαν συνεχώς σχήμα και χρώμα: άλλοτε ήταν γκρίζα και φαλακρά κι άλλοτε πρασίνιζαν κι έσμιγαν με τον απέραντο κάμπο. Ήταν άνοιξη και το αεράκι σκορπούσε μυρωδιές απ' τις ανεμώνες και τις παπαρούνες. Αγριομαργαρίτες μαδούσαν κι έραιναν το πέρασμά μου και με αποχαιρετούσαν. Κι εγώ, μικρό κορίτσι, χανόμουν στην απεραντοσύνη ενός κόσμου που δε γνώριζα.

Δεν άντεχα αυτή την προσμονή του άγνωστου, και κάθε τόσο ρωτούσα την Ερατώ: «Εκεί που πάω πώς είναι οι άνθρωποι;»

«Άνθρωποι με πολλά λεφτά».

«Θα 'ναι καλοί;» τόλμησα να πω, και τη φωνή μου κάλυψε η βραχνάδα.

«Μη ρωτάς, θα έχεις να τρως».

Σαν μπήκαμε τη Θεσσαλονίκη μού κόπηκε η ανάσα. Πρώτη φορά έβλεπα τόσα κτίρια, αυτοκίνητα, άμαξες, ηλεκτροκίνητα τραμ και ανθρώπους που συνωστίζονταν φορτωμένοιπραμάτειες. Όλα ήταν τόσο μεγάλα, κι εγώ ένα ασήμαντο φυλλαράκι στη δίνη της καταιγίδας. Έσφιξα από ένστικτο τα χείλη και περίμενα.

Κατεβήκαμε από το λεωφορείο στο κέντρο της πόλης. Η Ερατώ κρατούσε σφιχτά στην παλάμη της ένα χαρτάκι που έγραφε το όνομα και τη διεύθυνση του εργοδότη μου. Κοιτούσε γύρω να βρει μια φιλική φυσιογνωμία να ζητήσει πληροφορίες. Συναντήσαμε ένα μπουλούκι ανθρώπους που καβγάδιζαν σε μια γλώσσα που δεν καταλάβαινα.

«Να φύγετε, να πάτε από κει που ήρθατε!»

Έσφιξα από ένστικτο το χέρι της αδερφής μου.

«Ερατώ, τι κάνουν αυτοί; Γιατί πλακώνονται;»

«Είναι πρόσφυγες, και φαίνεται πως δεν είναι καλοδεχόμενοι», απάντησε.

«Τι γλώσσα μιλούν;»

«Ελληνικά· μαζί και τούρκικα».

«Γιατί δεν είναι καλοδεχόμενοι;»

«Γιατί λένε πως τους κλέβουν το ψωμί».

«Εγώ εκεί που πηγαίνω θα είμαι καλοδεχόμενη;» ρώτησα αυτό που από ώρα τσιμπούσε την καρδιά μου.

«Γιατί να μην είσαι; Στον τόπο σου βρίσκεσαι».

Κι απ' εκείνη την ώρα η Ερατώ περπατούσε αμίλητη, προσηλωμένη στον δρόμο που έπρεπε να πάρει. Ένα χαμίνι ξεπρόβαλε μπροστά μας – τραβούσε ένα αμαξάκι γεμάτοπραμάτειες· μας φάνηκε φιλικό και η Ερατώ του μίλησε.

«Ξέρεις προς τα πού βρίσκεται αυτή η διεύθυνση;» είπε κι έδειξε το χαρτάκι.

Το χαμίνι σήκωσε τον ώμο. «Δε διαβάξεις καλύτερα αυτό που θέλεις;» είπε πρόσχαρα χωρίς να ντρέπεται για την αγραμματοσύνη του.

«Ανατολικά, στις Εξοχές, ξέρεις;»

«Και ποιος δεν ξέρει; Εκεί μένουν οι παραλήδες».

Η Ερατώ έγνεψε «ναι» χωρίς να είναι πολύ σίγουρη.

«Να πάρετε τη λεωφόρο Χαμιδιέ* στα δεξιά σας – του Σουλτάνου Χαμίτ, συμπλήρωσε επεξηγηματικά. Αν προχωρήσετε θα συναντήσετε το Εβραϊκό Νεκροταφείο και το Πανεπιστήμιο, θα το καταλάβετε...» είπε και συνέχισε τον δρόμο του.

Η Ερατώ κράτησε το χέρι μου πιο σφιχτά – *σαν το σφαχτάρι που προαισθάνεται το μαχαίρι και κάνει να αντισταθεί, με σφίγγει μην τυχόν και ξεφύγω*, σκέφτηκα... Κι έτσι αμίλητη πήρε τον κατήφορο. Περπατούσε βιαστικά κι εγώ έσερνα τα πόδια που κολλούσαν στον δρόμο, σαν να μην ήθελαν να κάνουν το επόμενο βήμα. Εκείνη την απριλιάτικη μέρα ο ήλιος κρεμόταν χαμηλά κι εγώ σκέφτηκα πως πάσχιζε να ζεστάνει την καρδιά μου.

Ύστερα από κάμποσο περπάτημα ξεπρόβαλε το Νεκροταφείο και μετά το Πανεπιστήμιο. Μπήκαμε σε ήσυχες συνοικίες με πεζοδρόμια και δεντροστοιχίες που περιστοιχίζαν όμορφα διώροφα σπίτια με κήπους. Οι σκέψεις έτρεχαν μοιρασμένες: από τη μια χαιρόμουν που θα έμενα σε ένα τέτοιο σπίτι αλλά αμέσως λυπόμουν, καθώς ο νους μου έτρεχε στους κάμπους του χωριού που άφησα πίσω μου. Έψαχνα από την Ερατώ ένα ενθαρρυντικό χαμόγελο, μια κουβέντα να γλυκάνει την αγωνία μου, αλλά αυτή περπατούσε αμίλητη, με μορφή σφιγμένη σαν πέτρα σκληρή.

Ίδια με τη μάνα, σκέφτηκα. Πόσο της μοιάζει! Και η δικιά της ζωή εκεί στο χωριό το ίδιο άχαρη θα μείνει. Άραγε η δική μου μέσα σ' αυτά τα όμορφα παλάτια με τους μοσχομυρισμένους κήπους θα έβρισκε χαρά;

Σ' έναν στύλο έγραφε το όνομα του δρόμου. Η Ερατώ ξανακοίταξε το χαρτάκι κι ένα μειδίαμα σχηματίστηκε στα χείλη της. Μου έσφιξε πιότερο το χέρι και άνοιξε το βήμα, λες και

* Εθνικής Αμύνης σήμερα.

βιαζόταν να ξεμπερδεύει μια ώρα αρχύτερα με αυτό που είχε να κάνει. Περπατήσαμε αρκετά ακολουθώντας μια σειρά μεγαλοπρεπή δώροφα αρχοντικά με ψηλές καμινάδες. Όλων οι πίσω αυλές κατέληγαν στην ακρογιαλιά. Ένα επιφώνημα έκπληξης βγήκε από το στόμα μας. Έμοιαζαν με όνειρο!

Η Ερατώ κοίταξε το ταλαιπωρημένο χαρτάκι που είχε μουλιάσει στην ιδρωμένη παλάμη της και στάθηκε στον αριθμό 23. Ένας ψηλός φράχτης έκρυβε τον ολάνθιστο κήπο που οι μυρωδιές του ξεχύνονταν παντού. Σταθήκαμε μερικά λεπτά άφωνες να κοιτάμε. Το αρχοντικό ορθωνόταν μπροστά μας αγέρωχο, με τα κλειστά ψηλά παραθύρια και τα λευκά μαρμάρια σκαλοπάτια που άστραφταν κάτω απ' τον ήλιο. Μου φάνηκε σιωπηλό και απρόσιτο, και μια ανατριχίλα απλώθηκε στην ψυχή μου. Ο κηπουρός που κλάδευε τις τριανταφυλλίες μάς κοίταξε.

«Τι θέλετε;» ρώτησε.

«Αυτό είναι το σπίτι του βιομήχανου Ζορζ Σαλέμ;» φώναξε η Ερατώ για να την ακούσει.

«Τι τον θέλετε, αν επιτρέπεται;»

«Αυτό είναι το σπίτι του;» ξαναρώτησε η Ερατώ, που δεν της άρεσε να δίνει εξηγήσεις σε αγνώστους.

«Αυτό είναι».

Η Ερατώ άφησε το χέρι μου.

«Άντε, τι κάθεσαι; Πήγαινε να χτυπήσεις το κουδούνι. Και πρόσεχε, κακομοίρα μου, μη δεν κάνεις καλά τη δουλειά σου και σε διώξουν...» Είπε την τελευταία της κουβέντα και με μεγάλες δρασκελιές χάθηκε στη στροφή.

Εγώ έμεινα κολλημένη στο ίδιο σημείο μέχρι που χάθηκε, μαζί με τη μικρή ζωή που έζησα σ' ένα χωριό σκαρφαλωμένο στον βράχο.

Πολλές φορές μέσα στα χρόνια που πέρασαν αναρωτήθηκα γιατί η Ερατώ, που με μεγάλωσε σαν μάνα, έφυγε έτσι, χωρίς μια γλυκιά κουβέντα, μια αγκαλιά, ένα φιλί...

Η Μαργαρίτα ήταν μόλις οχτώ χρόνων όταν οι γονείς της την έστειλαν παραδουλεύτρια σ' ένα αρχοντικό στην πόλη. Στα δεικτριά της, το αφεντικό την εκμεταλλεύτηκε και, αφού της πήρε το παιδί της, την πέταξε στον δρόμο. Τότε, εκείνη τυχαία ανακάλυψε την κλίση της στον χορό και την έκανε επάγγελμα. Έγινε χορεύτρια σε καμπαρέ. Έτσι άρχισε το μοναχικό ταξίδι μιας γυναίκας που η μοίρα τη χτύπησε αλύπητα. Αλλά δεν το έβαλε κάτω. Έπερτε και ξανασηκωνόταν με πείσμα, προκειμένου να κερδίσει την υπόληψη μιας άσπλαχνης κοινωνίας που δε συγχωρεί και να βρει το χαμένο παιδί της.

Η ζωή της ήταν ένα δάσος από άντρες που την αγάπησαν, τη δίδαξαν, την ξεγέλασαν ή την πρόδωσαν. Στη μέση του δάσους το πιο ψηλό δέντρο την παρακινούσε να μη σταματά την ανοδική πορεία. Έτσι, η Μαργαρίτα κατόρθωσε να αποκτήσει ό,τι επιθυμούσε: δόξα και χρήμα. Μόνο που ζέχασε να επενδύσει στην αγάπη και τη φιλία. Και αυτό η ζωή δεν της συγχώρησε ποτέ.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psychogios.gr

ISBN: 978-618-01-2848-2

9 | 786180 | 128482

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 22251

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η